

РЕЦЕНЗИЯ

на проф.д-р Веселин Борисов, д.м.н.

Член на Научно жури (с решение на АС на МУ – Плевен, Протокол №12/24.01.2014 год. и Заповед на Ректора №419/04.03.2014 год.)

по процедура за защита на дисертация
за придобиване на научната степен „доктор”
в област на висшето образование: 7. Здравеопазване и спорт,
професионално направление: 7.4. Обществено здраве,
научна специалност: Социална медицина и организация на
здравеопазването и фармацията.

Относно: дисертационния труд на д-р Мариела Стефанова Камбурова на тема „РИСКОВИ ФАКТОРИ ЗА РАЖДАНЕ НА НЕДОНОСЕНИ ДЕЦА И ВЛИЯНИЕТО ИМ ВЪРХУ ЗДРАВНИТЕ И СОЦИАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ ПРИ РАЗВИТИЕТО НА ДЕЦАТА ДО 3 – ГОДИШНА ВЪЗРАСТ” за придобиване на научна степен „Доктор”

Биографични данни

Д-р Мариела Стефанова Камбурова е родена през 1970 г. в гр. Видин. Завършва средно образование през 1989 г. в ИПЗКССО „Д-р Пейо Бешев“ гр. Плевен, специалност „медицинска сестра – детски профил“, с отличен успех и златен медал. Дипломира се с отличен успех във Висш Медицински Институт – Плевен, специалност „медицина“ през 1995 г.

Придобива специалност по Социална медицина и здравен мениджмънт през 2002 г. През 2003 г. завършва втора магистърска степен по Здравен Мениджмънт във ВМИ – Плевен.

Трудовата си кариера д-р Камбурова започва през 1996 г. като лекар, завеждащ здравна служба в с. Шипково, обл. Ловеч.

Специализира „Педиатрия“ и работи като специализант в Клиника по Педиатрия в Университетска Болница – Плевен през периода 1997 – 1998г.

От септември 1998 г. до момента е избрана и работи като асистент, старши асистент и главен асистент в катедра „Социална медицина“ на МУ – Плевен.

Зачислена е за докторант на самостоятелна подготовка през месец септември 2012 г.

Д-р Камбурова е преподавател в редица дисциплини на студенти българо-езично и англо-езично обучение от всички специалности на Университета.

Провела е редица обучения и специализации у нас и в чужбина по-значими сред които са: специализация за медицински сестри в общественото здравеопазване в Белгия и Франция; обучение за експерт по оценка и акредитация на лечебни заведения за болнична помощ и диагностично-консултативни центрове; основи на педагогиката и актуални проблеми на медицинската педагогика; методология на научно-изследователската работа; семейна медицина в Австрия и др.

Активно участва в реализацията на множество проекти, свързани с обучението на студентите и организацията на здравеопазването.

Обща характеристика на труда

Представеният дисертационен труд съдържа 187 страници. Резултатите са богато онагледени с 23 таблици, 58 фигури и 3 приложения. Използвани са 330 литературни източника, от които 116 на кирилица и 214 на латиница.

Оценка на актуалността на темата

Темата е изключително актуална, значима и новаторска – сериозно научно предизвикателство в областта на общественото здраве, педиатрията и акушерството във връзка както с идентифицирането на основните рискови фактори за раждане на недоносено дете и при развитието му до 3-годишна възраст, така и с проследяването на физическото, нервно-психическото развитие и оценка на здравния статус на децата от раждането

им до 3-годишна възраст. Въпреки наличието на немалък брой изследвания върху недоносеността и нейният ефект върху здравето на децата, особено в чуждестранната литература, у нас все още **липсва едно пространно медико-социално проучване**, което да съчетава от една страна рисковите фактори за преждевременно раждане и раждане на дете с ниско тегло и от друга развитието на недоносените деца в ранното детство.

Трудът на д-р Камбурова е **най-информативното и цялостно изследване** на недоносеността в нашата страна през последните десетилетия.

Оценка на литературния обзор

Литературният обзор по проблема е представен на 51 страници и разглежда последователно и задълбочено основните понятия и показатели за раждане на недоносени деца, епидемиологичните и социално-медицински последици от раждането на недоносено дете, причините за раждане на недоносени деца, влиянието на недоносеността върху здравето, развитието и потребностите от здравна и социална помощ на недоносените деца в ранното детство до 3 – годишна възраст. От така представения обзор е видно, че докторантката познава в дълбочина проблема и го анализира изчерпателно, като се базира на доказателства от множество литературни източници. Творчески обобщава познанията по темата и ги систематизира в изводи, които са база за формулиране на целта на труда.

Оценка на целта, задачите, материала и методите

Целта и произтичащите от нея задачи са формулирани адекватно, точно и ясно.

Проведено е комбинирано епидемиологично медико-социално проучване на две групи недоносени и доносени деца от типа „случай-контрол“ на рисковите фактори за раждане на недоносени деца и „кохортно“ проучване за проследяване на развитието на децата от раждането до навършване на 3-годишна възраст. Проучването е

изчерпателно по отношение на недоносените деца, родени през 2007 г в гр. Плевен и представително за групата на доносените деца. Събрана е голяма по обем информация която дисертантката разработва и анализира с комплекс от статистически, епидемиологични и клинични подходи и методи, гарантиращи достоверност и надеждност на резултатите.

Оценка на резултатите

Резултатите и обсъждането им са представени в логическа последователност според формулираните задачи.

Представените резултати и анализи за отделните причини за раждане на недоносено дете, динамиката на физическото, нервно-психическото и здравното състояние на недоносените деца от раждането до 3-годишна възраст са сравнени със съобщените в научната литература резултати от множество изследвания на проблема от български и чуждестранни автори в последните 15 години.

В научния труд са изследвани 109 променливи, от които 68 са със статистически значими разлики между недоносените и доносените деца.

Проучени са 42 рискови фактори, вкл. недоносеността като такъв, и са установени 27 със статистическа значимост на OR.

Изследвани са 40 протективни фактори, намаляващи риска за раждане на недоносено дете и действащи благоприятно върху развитието на недоносените деца в ранното детство, като при 20 от тях се установява статистическа значимост на OR.

Изследвано е влиянието на недоносеността върху 27 променливи характеристики, свързани с развитието и здравния статус на недоносените деца от раждането до 3-годишна възраст. Установено е сигнификантно влияние на недоносеността върху 21 променливи.

Оценено е потреблението на пет здравни и социални услуги от раждането на децата до 3-годишна възраст. Установено е високо потребление (на 3, 4 и 5 услуги) при 47,6% (142) от изследваните деца,

респективно 81,4% от преждевременно родените с ниско тегло деца (ПРНТ) и 3,8% от родените на термин с нормално тегло деца (РТНрТ), а нормално потребление (на 0, 1 и 2 услуги) при 52,4% (156) от децата, респективно 96,2% от родените на термин с нормално тегло деца (РТНрТ) и 18,6% от преждевременно родените с ниско тегло деца (ПРНТ).

Проучването потвърждава хипотезата, че недоносените деца, живеещи в градовете, са рискова група с висока заболяемост, проблеми в нервно психическото и физическо развитие и висока необходимост от здравна и социална помощ до 3-годишна възраст.

Формулирани са ясно и изчерпателно 8 извода, които произтичат и отразяват точно резултатите от собственото проучване. Така представените изводи напълно доказват изпълнението на поставените задачи и целта на дисертационния труд.

Дадени са обосновани препоръки, съгласно Доклад на СЗО от 2012г., за: превенция на преждевременното раждане и ограничаването на размера на явлението „недоносеност“ и влиянието ѝ върху здравето на детето, семейството и обществото; мерки на популационно ниво и работа на терен с жените от рисковите групи за превенция на недоносеността; включване на учебни факултативни или избираеми дисциплини по превенция на недоносеността и грижи за недоносените деца в ранното детство; провеждане на следдипломно обучение на медицинските специалисти за актуализиране на знанията по проблемите на недоносеността; въвеждане на специализация по следдипломна квалификация „детска медицинска сестра“ с цел подобряване на грижите за недоносените деца от раждането до 3-годишна възраст.

Високият научен потенциал на д-р Камбурова се демонстрира с прецизност, яснота, логичен научен стил на изложение и способност да синтезира информацията от мащабната разработка до 8 значими извода.

Оценка на приносите

Напълно съм съгласен и приемам посочените приноси от авторката. Искам да подчертая с по-силен акцент *методологичните приноси* на дисертационния труд и прецизността на събирането и анализа на получената първична информация.

Трудът на д-р Камбурова ще даде възможност за по-обосновано определяне *приоритетите на нашата здравна политика* в областта на нашето майчино и детско здравеопазване, което за съжаление в процеса на „здравната реформа“ бе неоправдано подценено и, бих казал, осакатено чрез фактическото ликвидиране на женските и детските консултации.

Бележки и препоръки към дисертационния труд

В дисертационният труд не се открояват съществени методологични и фактологични слабости.

Препоръчвам на дисертантката да представи в монография тази научно-приложна разработка с ценна информация за здравните специалисти от сферата на общественото здраве, педиатрията и акушерството.

Автореферат и публикации по темата

Авторефератът, представен на 63 страници, отразява вярно структурата и съдържанието на труда и акцентира върху най-важните моменти и изводи от изследването.

Във връзка с темата и резултатите на дисертационния труд д-р Камбурова е публикувала 3 пълнотекстови статии и е реализирала 3 участия на научни форуми, едното от които на XII Международен Конгрес по Обществено Здраве в Истанбул.

Лични впечатления

Познавам д-р Камбурова лично, още от първите й дни като млад асистент в Медицинския Институт.

Тя се откроява като подготвена, критично мислеща и обективно оценяваща процесите и явленията в областта на общественото здраве и

живота личност, която не се притеснява да изразява и аргументирано да отстоява своето мнение по актуални въпроси. Със своя над 15 годишен преподавателски опит, интегрирайки задълбочени теоретични познания и богат практически опит, тя е представител на младото поколение учени призвани да обучават бъдещи здравни специалисти по Обществено здраве в България и множество страни по света.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Считам, че е реализирана научно-теоретична (методична) и научно-приложна разработка с богата информация по проблема, компетентни анализи и обосновани научни доказателства за нуждите на общественото здраве, педиатрията и акушерството.

Докторантката е доказала категорично своите умения да провежда самостоятелна научна работа, да формулира и доказва изследователски хипотези. Дисертационният труд напълно покрива критериите за образователна и научна степен „доктор”.

Убедено препоръчвам на Уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на научната и образователна степен „доктор” на гл. ас. д-р **Мариела Стефанова Камбурова.**

20.03.2014

Рецензент:

Проф.В.Борисов, дмн